

„Világ proletárjai, egyesüljetek!”

Dialektika

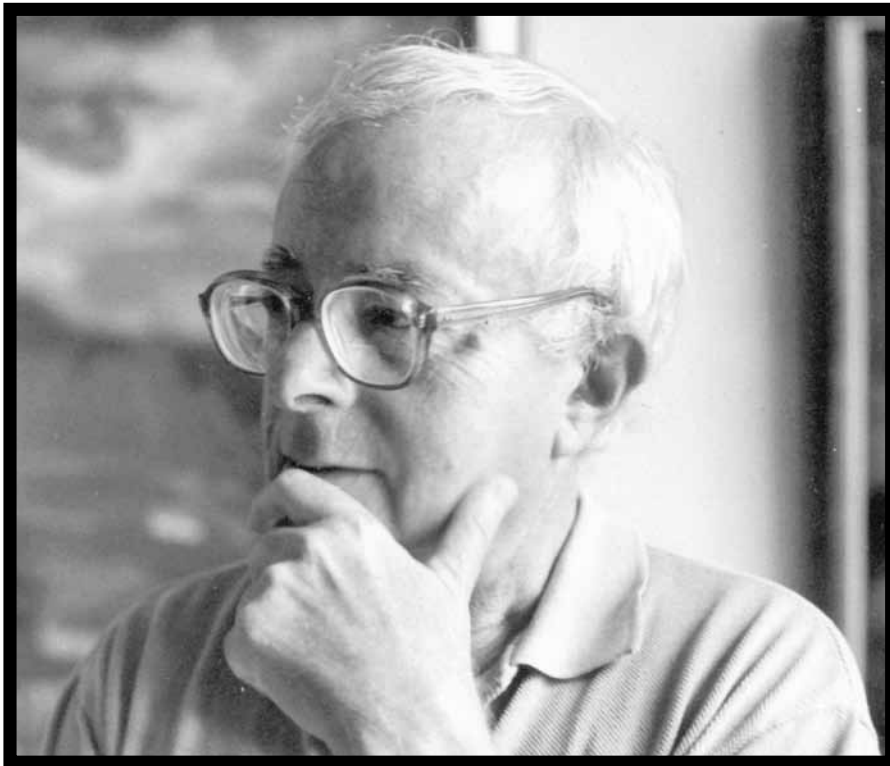
A Marx Károly Társaság időszaki lapja

Alapította: Ferencz Lajos

XVI. évfolyam 1. (130.) szám

2012. szeptember

2012. május 16-án búcsúztunk el Társaságunk elnökétől a Fiumei úti temető szóróparcellájában. Végakarátának megfelelően elhangzott három verse, a búcsúbeszédet Artner Annamária, a tanítvány, a Marx Károly Társaság vezetőségi tagja tartotta. A mi csillagunkról szóló verset Katalin, Rozsnyai Ervin lánya mondta el.

Program

*Legyek cserép, fedél a házon,
hogy aki bent lakik, ne ázzon.
Télen parázs, árnyék, ha nyár van,
Kenyérre só, korty víz a szájban.*

*Hibbant lármákban ép, tagolt szó,
értelmes mondatba fogódzó.
Csepp egy felhőben, mely aszálykor
kövér esőt facsar magából.*

*Legyek hajnalban, szél ha lebben,
lüktetéssé zibbadt szívekben.
Legyek a dobverő, ha holnap
az idők riadót dobolnak.*

*Hol anyagot formákba szabnak,
célja legyek egy mozdulatnak,
szerszám, amely szót ért a kézzel.
Estére egy falatnyi étel.*

*Göcsörtös éjben puha bársony.
Emlék, csak annyi, mint a lábnymom.
Álomfonal, megvarrni feslett
ingét a hajnali szeleknek.*

ROZSNYAI ERVIN TEMETÉSÉRE

Azért jöttünk, hogy megemlékezzünk Rozsnyai Ervin szellemi teljesítményéről és emberi magatartásáról, ami iránytűként szolgál mindannyiunk számára.

Rozsnyai Ervin hosszú, teljes és eredményes életet élt, kezében könyvvel aludt el. Férj volt, apa, nagyapa, barát és tanár, de elsősorban marxista filozófus.

Rozsnyai Ervint olvasni olyan, mintha tiszta hegyi patakba néznénk. „Egy álló porszem el nem hibban.” Élvezetes, irodalmi nyelven szóló munkáiban minden szó és mondat érthető, és még véletlenül sincs ellentmondásban a másikkal. Mindent százszor is megfontolt, mielőtt kimondott vagy leírt volna. Ezzel már önmagában is kiemelkedik kora ismert, sőt elismert társadalomtudósai, elemzői közül. A nyelv és a tartalom tisztasága elválaszthatatlan: „A fogalmak – írja – arra valók, hogy kiemeljék, nem pedig elmázolják az általuk jelölt dolgok lényegét, és ha hibásak, akkor azért azok, mert nem vagyunk tisztában a tárggyal, amit jelölni akarunk velük.”

Rozsnyai Ervint a tudásszomj és a tanításvágy élte. (Első Hegel-könyvét, az 1987-ben megjelent *Forradalom és megbékélést*, tanítványainak ajánlotta.) Másfél-két évvel ezelőtt azt mondta: „Még be kell fejezni a Hegelt, és aztán vége...” Így történt. Addig élt, amíg dolga volt. Mosolyát lesve mondanám most neki: „Tanár Úr, íme, egy materialista, akit a szellem éltetett.”

Rozsnyai Ervin filozófusként indult, filozófusként evezett a történelem és a közgazdaságtan vizeire, és filozófusként koronázta meg életművét. Törés vagy botlás ebben az életműben sehol sincs. Tulajdonképpen még fejlődés sem, abban az értelemben, hogy korrekcióra nem volt szükség: Rozsnyai Ervin mindig azt írta le, aminek egészen a végére járt, amit egészen pontosan és megbízhatóan tudott.

Munkássága a tudat eredetének, léttel

való viszonyának elemzésével indult és azzal is zárult. Ámulatba ejtő szorgalommal, vasfegyelemmel és egyben a nagy gondolkodók (Descartes, Locke, Hume, Smith, Rousseau, Kant, Hegel stb.) törekvései iránti tisztelettel bogozta ki a polgári filozófia szárait, és világított rá belső ellentmondásaira, a – Hegelt kivéve – mindig a csupasz és védtelen **individuum** kínálta semmibe hulló eredményeire. A *Közösségi társadalom és filozófia* című művében (a Hegelről szóló utolsó könyvének első fejezetében) az empirizmus és racionalizmus kapcsán

Rozsnyai Ervin e filozófia eredményeit közvetlenül a konkrét történelmi gyakorlat elemzésében is alkalmazta. *Az imperializmus korszakváltása* című könyvében elemezte a kapitalizmus globalizációs, a tudományos technikai forradalom kibontakozásával és a Szovjetunió összeomlásával jellemzett, általa *transznacionális monopolkapitalizmusnak* nevezett szakaszát. Ugyanitt határozta meg a konjunkturális válságoktól különböző, új technológiai paradigma bevezetését igénylő *csomópontválság* fogalmát. A *Történelmi fasizmusok* című könyvében

menet „szocializmussá” keresztelésével megszakadt a tudatosság, elbizonytalanodott a társadalmi cselekvés célszerű megtervezése. A forradalmi átalakulás hosszú és ellentmondásos periódusában – mint ahogy a kommunista mozgalomban minden körülmények között – a helyes cselekvés alfája a társadalmi változásokat folyamatosan feldolgozó helyes elmélet. A mögöttünk levő átmeneti korszak derekán azonban az elméleti munka háttérbe szorult, így a forradalom stratégiai céljainak és eszközeinek kijelölése ebek harmincadjára került. A továbbhaladás a termelékenység növekedését, ez pedig a vezetők és vezetettek közti – később szakadékká szélesedő – munkamegosztás megszüntetését követelte volna, amire azonban nem került sor.

*

Rozsnyai Ervin mindezen felül rendkívüli tehetségű író és költő is volt. Noveláiban, meséiben, verseiben, amelyeket Ady Endre és József Attila verseivel fog egy sorban emlegetni az arra megérett utókor, különösen plasztikusan jelenik meg elkötelezettsége a munkájából élő ember és sóvárgása a tudományos műveiben pontosan definiált szabadság iránt.

Szabadság

*Ha lámpa volnál,
este meggyújtánalak,
hogy mindenkinek világíts.*

*Eső ha volnál,
lehunynám a szemem,
és az ég felé fordítanám az arcomat.*

*De a seholsincset hol keressem?
Hallgatnak a fűszálak,
tanácstalan a szél.*

*Pedig valamikor megszólítottalak,
válaszoltál is, úgy emlékszem.
Csak hát nem tudtam vigyázni rád.*

*Kilötyögtél a poharamból,
szétgurultál a kosaramból,
elszívárogtál az ajtó hasadékán.*

*Vajon megtalállak-e a szívárvány mögött?
Igaz, kicsit hosszúnak látszik az út odáig,
mégis muszáj nekivágnom, mást nem tehetek.*

A kimagasló elmék mindig arra vannak kárhóztatva, hogy kevesen értsék meg őket. Különösen, ha a történelmi helyzet miatt a lényeg messze eltemetkezik a látszat vastag burka mögé. Rozsnyai

érteti meg az olvasóval, hogyan vezet zsákutcába a gyakorlat és az azt tükrözni hivatott elmélet mechanikus szétválasztása. Hogy e szétválasztás maga abból a történelmi valóságból fakad, amely az általános konkurenciaharc világában eltakarja a történelmi perspektívát az áruvilág pontszerűségébe ragadt szemlélet elől. Az emberiség útját – a hegeli dialektika és az ezt talpára állító marxi történetiség nyomán – csak a jövő társadalmának szemszögéből lehet megérteni. Az odáig vezető rögzös út kulcskérdése: sikerül-e az önző magánérdeket alárendelni az általános-közösségi érdekeknek.

Rozsnyai Ervin kimutatta: nincs filozófia, amely mentes lenne a logikai ellentmondásoktól, kivéve egyetlenegy, a dialektikus és történelmi materializmust. Csak a gondolkodás és a lét tartalmi egybeesésére épülő nézetrendszer képes a múlt és jelen valóságát feltárására, a szükségszerű jövő és az odáig vezető út kijelölésére. Ezért e filozófia szükségszerűen **forradalmi**. Következetes művelője pedig, mint Rozsnyai Ervin, **forradalmár**.

tárta elénk a múltbeli fasizmusok minden formai különbségen átívelő közös lényegét és azt, miben rejlenek a jelenkori fasizmus gyökerei.

Nemcsak látta, hanem minden munkájában tükrözte is az „egészet”, a véletleneket elkerülhetetlenül magába foglaló történelmi szükségszerűséget. Így a személyiség történelmi szerepével kapcsolatos *Két Machiavelli* című allegorikus, valójában a kapitalizmusból a szocializmusba való forradalmi átmenet objektív és szubjektív feltételeiről szóló művében, vagy a *Forradalmi és ellenforradalmi Szovjetunió* című könyvében. Ezekben világít rá a moralizálás történelmietlen és végső fokon ellenforradalmi jellegére. Hangsúlyozta: a hibák, bűnök szükségszerűen bekövetkeznek, mert a *véletlenek kiküszöbölhetetlenek*, a történelmi események ezért csak a *végelemény* felől ítéltetők meg. E kérdéskört a kettős jellegű és ezért kétirányú (kapitalista és szocialista) átmeneti társadalom fogalmának definiálása és tartalmának elemzése foglalja egységbe a *Miért kell nevén nevezni?* című könyvében. Az át-

Ervin írja a *Történelem és fonák tudat* című könyvében: „a történelem során sűrűn előfordult, hogy a megalázottságtól elvadult tömegek belemartak abba a kézbe, amely le akarta törni láncokat”. Marták őt is, aki egész életét a láncok letörésének szentelte, az elméleti tisztánlátásért folyó harcával. De az elméleti tisztánlátásig nem vezet királyi út, főleg nem a szellemi salakkal elárasztott világban. És végképp nem akkor, ha a szellemi vakság, sükettség, renyheség és intellektuális gyávaság magán a kommunista mozgalmon belül is fényes győzelmet arat.

Nem csoda, ha e végtelenül szerény, csendes és humánus sugárzó ember gondolatait „rémületesnek” találják azok, akik a következetességgel és a logikával hadilábon állnak, és a történelmet – fittyet hányva a marxizmusra – éppen annyira szubjektív mozzanataiból ítélik meg, mint amennyire nem tudják levetni magukról a tökeológia eszméjének, az **individualizmusnak** a kényszerzubonyát sem. Rozsnyai Ervintől tanultuk meg: a kapitalizmusból a közösségi társadalomba vezető úton legádázabb és legkitartóbb ellenségünk saját individuunk. E bennünk lakó fenevad ellen folyó küzdelmünkben egy pillanatra sem inoghatunk meg. Rozsnyai Ervin forradalmi elkötelezettségéből kovácsolt vasakarata porrá zúzta a sajátját...

„Az uralkodó osztályok szemhatárát – írja Rozsnyai – lezárja az a tény, hogy létezésük az uralkodó tulajdonformához kapcsolódik. Az alávetett osztályok előtt viszont, amelyeknek létérdeke ennek a

formának a pusztulása, megnyílnak a továbbhaladás távlatai.” Válság idején, amikor a munka tőkének való alávetettsége kendőzetlen brutalitással nyilvánul meg, e felismerés lehetősége nagyobb.

De előbb – figyelmeztetett Rozsnyai Ervin – az embereknek „meg kell élniük...”. Meg kell élniük a kapitalizmus sztriptíz táncát, azt a metamorfózist, amelyben a fogyasztás látszatdemokráciájának mosolygós álarcá alól kibújik a tőke nyílt terrorista diktatúrája. Ahogy a tőke megszabadul a „szabadság, egyenlőség, testvériség” és a „nemzet” flitteres jelmezétől, úgy szabadul meg a nép is apránként minden ruhadarbjától – a láncait kivéve.

Ilyen helyzet előtt állunk most, és az idők riadó-dobolásában Rozsnyai Ervin a mi dobverőnk.

Bárki, aki kétségbe vonja Rozsnyai Ervin állításait, csak úgy lehet eredményes, ha előbb felmászik azon a létrán, amelyet ő a dialektikus és történelmi materializmus acéljából ácsolt neki. De ha felmászott, többé nem lesznek ellenvetései.

Feladatunk most az, hogy amikor már kifáradt kínozni minket fájdalomunk, erőink összefogásával rendszerizzuk és az interneten egy külön honlapon, valamint e-book formájában, és ha lehet, nyomtatva is megjelentessük Rozsnyai Ervin Összes Műveit.

Rozsnyai Ervin ott van, ahová vágyott: a csillag mellett, amely a szív és a forró vér színével ragyog le ránk. Amonnan buzdít, eminnen pedig ösztökél minket

minden egyéni bajra, gyengeségre és fájdalomra az elkötelezettség hangján válaszolva:

„ha csontig sebes is a válla,
hurcolja igazát tovább –
igazunkat, mely valahára
majd égre fröccsen, mint a láva,
s tűzgörgeteggel tesz csodát.”

Ahol az a csillag ragyog

Ha az ég a földre hajol,
kigyúl egy csillag valahol.
Én is odavaló vagyok,
ahol az a csillag ragyog.

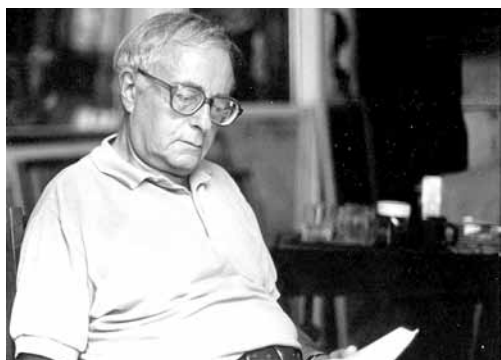
Hová vetődtem azóta,
csillagtalan, csúf bozótba,
ágán-bogán fennakadtam,
elfogyott az út alattam.

Szép csillagom merre járhat?
Ne szaggassák szűrös ágak!
Szél ne sejtse, hold ne tudja,
merre fordul rejtekútja.

Álmok egén ha láthatom,
könnyeimmel megmosdatom,
bánatommal törölgetem,
hogy örökké fényes legyen.

Volna szárnyam, odaszállnék,
lehunyt szemmel rátalálnék.
Odaszálok, ha meghalok,
ahol az a csillag ragyog.

Rozsnyai Ervin (1926-2012) konferencia

A konferencia célja, hogy (1) Rozsnyai Ervin, a kommunista forradalmár, a társadalomtudós, a filozófus, az író és a költő munkásságára emlékeztessen, továbbá, hogy (2) Rozsnyai Ervin teljes életművére alapozva mozgósítsa a társadalmi fejlődésben, a kapitalizmus meghaladásában érdekelt osztályokat, csoportokat, erőket.

I.

(1) A polgári forradalmak nyomán kialakult tőkés osztályuralmi rend előmozdította a termelőerők fejlődését. Létrejött a kettős értelemben szabad munkásosztály. A tőkésosztály politikai érdekeinek képviseletére alakított parlamenti demokrácia lehetővé tette a különböző

tőkescsoportok érdekérvényesítését, másfelől - koronként és helyenként eltérő mértékben - a magántulajdon nélküliek is megfogalmazhatták, képviselheték követeléseiket. A polgári átalakulás a társadalom alapvető jellegét nem változtatta meg: megmaradt az osztálytársadalom, a kizsákmányolás, a társadalmat szét-szabdáló antagonisztikus érdekellentét.

Áll ércnél maradóbb művem, emelkedett emlékem, s magasabb, mint a királyi sír,
és sem kapzsi vihar, sem dühös északi szél nem döntheti már földre, se számtalan évek hosszú sora, sem rohanó idő.
Meg nem halhatok én teljesen.
(Horatius Flaccus, Quintus - Devecseri Gábor fordítása)

„Ember vigyázz, figyeld meg jól világod:
ez volt a múlt, emez a vad jelen,
hordozd szívedben, éld e rossz világot
és mindig tudd, hogy mit kell tenned érte,
hogy más legyen.”

(Radnóti Miklós)

Ennek folytán a termelőerők és a termelési viszonyok szükséges összhangját a kapitalizmus csak lokálisan és csak időlegesen volt képes létrehozni. Így a rendszer belső ellentmondásai rendre gazdasági és társadalmi válságokba torkollottak, időről időre a termelőerők egyre nagyobb arányú pusztulásához vezettek. A kapitalizmus általános válságának későbbi szakaszaiban a ciklikusan fellépő válság és az azt követő depresszió, a történelmi tapasztalatok tanúsága szerint, szinte kizárólag pusztító háborút követően, és csak egyre rövidebb időre vezetett átmeneti fellendüléshez.

(2) A válság és a depresszió, a tömeges munkanélküliség, az általános elnyomódás körülményei között kialakuló elégedetlenség féken tartása céljából előtérbe kerülnek a kapitalizmus leg-agresszívabb, legimperialistább erői, a burzsoázia parlamenti „demokratikus” diktatúrája fasizmusba csap át. *„Az általános válság, az annak következtében szükségszerű fasizmus kialakulásának feltételeit a transznacionális monopolkapitalizmus szakaszában az határozza meg, hogy a süllyedő profitráta hatása még jelentősebb: a Szovjetunió, mint a kapitalista rendszer politikai alternatívája megszűnt; a tőkeáramlást és a gazdasági viszonyok egyesülését pedig a transznacionális vállalatok hajtják végre. Ennek következtében a centrum országaiban megszűnik a munkanélküliek tartalékseregének hagyományos szerepe, munkanélküliségük állandósul, strukturálissá válik, az elavult technológiákat kihelyezik Keletre, ahol olcsó az élőmunka. A tőke annál inkább növeli a nyílt terror formáit, minél kevésbé érzik a neoliberalis gazdasági pilléreket biztonságban. A politikai analfabétákat leszámítva, a fasizmus jelenlétét és előretörését csak az nem látja, aki nem akarja látni. A fenevad a sarkunkban van, mi pedig e pillanatban csaknem védtelenek vagyunk. Senki nem fogja rávenni a fenevadat, hogy szálljon magába, és éljen jámborabb életet. A fasizmus nem házasítható, ha olaját lóbál a karmai között, akkor sem.”* (R.E.)

(3) A kapitalizmus általános válságának megoldására kínált kapitalista receptek (a keynesi módszer – a New Deal, az úgynevezett jóléti kapitalizmus; a Friedmann-féle monetarizmus - a 70-es évektől kibontakozó „transznacionális monopolkapitalizmus” [R. E.], a köznyelvben: globalizáció) alkalmazása sorra kudarchoz vezetett, a kibontakozás helyett újabb és újabb válság-csomópontok alakultak ki. A válság és a depresszió egyre inkább a gazdaság és társadalom állandó és tartós állapotává vált, amelyet egyre nehezebben, vagy

egyáltalán nem követ fellendülés. Egy-egy lokális háború, mint a túltermelési válság megoldásának, következményei felszámolásának eszköze, a nukleáris tömegpusztító fegyverek elterjedése miatt egyre kockázatosabb, mert a lokális háború eszkzalációjának igen nagy a valószínűsége. A világméretű nukleáris háború az egész emberi nem végső pusztulásával járhat. A kapitalizmus képtelen adekvát válaszokat adni a tudomány, a műszaki fejlődés által felvetett kérdésekre. A tökéletes rend, mozdítórugói természetéből következően, alkalmatlan és képtelen a föld véges erőforrásaival való, a jövőt is tekintetbe vevő ésszerű gazdálkodás megvalósítására (az esztelen rablógazdálkodás megszüntetésére), csakúgy, mint a szűkebb és tágabb, illetve a globális környezet megóvására, következképpen annak - végzetes következményekkel járó, parttalan és felelőtlen szennyezésének - erőteljes korlátozására.

(4) Az emberiség *előtörténete* a vé-

Rozsnyai Ervin

Egy kötelezvény záradéka

Törjön ketté a toll,
ha elfelejtené,
hogy távoli őse
egy kiegyenesített kasza volt,
fulladjon el a szó,
ha nem tud ökölbe szorulva
szétszapni,
megfontoltan, hidegen, de
az arcul vertek indulatával.

géhez közeledik. A szinte folyamatosan fennálló gazdasági és az azt óhatatlanul kísérő sokoldalú politikai válság atomizálja a világot, holott az egyre szűkülő földi erőforrások és a gyorsan terjedő környezeti ártalmak miatt elnehezülő körülmények éppen ennek az ellenkezőjét, a kooperációt igényelnék.

(a) A fasizmus, a nácizmus, a rasszizmus, az irredenta nacionalizmus ordas eszméi, a babonák, az előítéletek, a különféle vallási fanatizmusok tudatromboló hatása szinte akadálytalanul terjed, a kultúrát felváltja a kulturális mocskok, az etikus magatartást a gátlástalanság. A politikai beszéd és a primitív demagóg uszítás között egyre kisebb a távolság, egyre

kevesebb a különbség. A véleménykülönbségek, az érdekellentétek megoldása, áthidalása, a kölcsönösen elfogadható kompromisszumok keresése helyébe mind többször a konfliktusok végletes kielezésének szándéka lép. Az erőszak, az erőfölénnyel való visszaélés válik a mindennapi élet szinte egyetlen tényezőjévé. A helyi személyes konfliktusok erőszakos bűncselekményekké, az osztályok és csoportok érdekütközései polgárháborúkká, a nemzetek összeütközései lokális háborúkká válnak. Bekövetkezhet a nukleáris katasztrófa, a föld szinte teljes élővilága (beleértve ebbe magát az emberi nemet is) megsemmisülhet. *„Szocializmus, vagy az emberiség elpusztul.”* (R.E.)

(b) Az emberiség nagy gondolkodói már a XV. század óta foglalkoznak azzal, hogy miként lehetne megváltoztatni az önzésen, a kizsákmányoláson, az elnyomáson alapuló emberi kapcsolatokat, miként lehetne az igazságra, az emberi méltóság tiszteletére, az egyenlő jogokra épülő közösségi társadalmat létrehozni. A XIX. század forradalmi, a Párizsi Kommün, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom, a fasizmus elleni küzdelem, a Nagy Honvédő Háború nyomán kibontakozott forradalmi átalakulások, az imperialista gyarmatbirodalmak szétesése megerősítették annak reményét és bizonyosságát, hogy megnyílik *az emberiség érdemi fejlődésének útja, és megkezdődhet az emberiség valódi történelme.*

II.

(1) A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmét, a szovjethatalom megszilárdítását követő alig két évtized alatt az elmaradott cári Oroszország gazdasági, politikai, és nem kevésbé katonai nagyhatalommá vált. A náci Németország feletti győzelem forradalmak, illetve forradalmi átalakulások sorát indította el, amelyek győzelmé révén a világ egy hatodán a szocialista irányultság vált uralkodóvá. A kelet-európai országokban forradalmi átalakulás ment végbe, de a rendszerek gyengésegei, következtetlenségei ismétlődő nehézségeket okoztak. Franciaországot és Olaszországot, ahol a szocialista forradalom esélyei kedvezőek voltak, amerikai-angol csapatok szabadították fel a náci uralom alól, a vezető tőkésosztályok újra megszilárdították rendszerüket. Németország két részre szakadt, a kapitalista és a szocialista rendszer ütköző-országává vált. A Távol-Keleten a győztes kínai forradalom nemzetközi távlatot nyitott a szocializmus győzelmé előtt. Koreában az országot megosztó két ellenséges rendszer jött létre, Vietnam

hosszú katonai küzdelemben kivívta függetlenségét, és a szocialista átalakulás útjára lépett. A nemzetközi erőviszonyok kedvező irányú változását a Szovjetunió és Kína közötti konfliktus fordította viszájára. A nemzetközi erőviszonyok alakulása mindvégig meghatározó befolyást gyakorolt mind a szocializmus sorsára, mind pedig az egyes szocialista országok politikájára.

(2) A második világháború és a Sztálin halála után következő négy és fél évtized eseményei - az imperialista hatalmi centrumok által gerjesztett lejárató kampányok, másrészt a generációváltás, a szuperhatalmi szerep és a szocialista világrendszer vezető nagyhatalma történelmi feladatainak egységes kezelése során elkövetett mulasztások és hibák - végül is a Szovjetunió széthullásához, a szocialista átalakulás visszafordulásához vezettek.

(3) *„A bukás következménye a forradalom gazdasági és erkölcsi bomlásának, a társadalmi viszonyokban és az ideológiában elterpeszkedő önérdékű magán személyeknek, egyszerűen annak, hogy a marxisták alulmaradtak az osztályharcban a 'szocialista' kispolgársággal szemben. Ha a kispolgárságot, ezt a milliófejtű szörnyeteget, amely napról napra újjászületik az átmeneti korszak ellentmondásaiból, nem sikerül mindennapos szervezett harccal visszazorítani, akkor a milliónyi szájból széttöredezett magánérdek és árulás belülről marja szét a szocialista irányú rendszert, a forradalmat, amely évtizedeken át a legképtelenebb nehézségekkel is megbirkózott.”* (R.E.)

(4) A szocialista átalakulás első megvalósításának nagy kísérlete elbukott, de nem bukott el a szocializmus eszméje: a kommunizmus kísértete most és a jövőben is ugyanúgy járja be Európát - és az egész világot -, mint a gondolat megfogalmazójának korában. A bukás okainak, objektív és szubjektív körülményeinek feltárása, a marxi elméletnek a jelenkor követelményeinek megfelelő továbbfejlesztése nemzedékek feladata. A történések, események pusztá számbavétele nem ad magyarázatot, a felületes szemlélő ezekből adódó következtetései legfeljebb az illető korlátait, előítéleteit mutatják. Évek, talán évtizedek kellene ahhoz, hogy a levéltári anyagok feltárása, elemzése, a különböző megközelítések összevetése révén kialakuljon a valóságot tükröző kép. Ehhez képest a jelenleg tapasztalt sommás, a végtelenségig leegyszerűsített, egyúttal hangzatos (vagy a hirdetőik által annak vélt) kijelentéseknek legtöbbször még közük sincs a bonyolult, összetett és sokoldalú valósághoz.

(5) A szocialista forradalom végső

célja - élesen különbözve minden korábbi társadalmi változástól - a kizsákmányolástól mentes, az osztály nélküli közösségi, kommunista társadalom megvalósítása, az emberi szabadság kiteljesítése, az embernek a munkamegosztás rabsága alóli felszabadítása, az emberi képességek fejlődése előtt tornyosuló akadályok maradéktalan elhárítása, a képesség szerint végzett munka által létrehozott javak bősége révén, a szükségletek szerinti elosztás megvalósítása. A kommunizmushoz vezető út első lépése szükségszerűen a társadalom túlnyomó többségének érdekeit képviselő hatalmi rendszer, a proletárdiktatúra, pontosabban a proletariátus (a dolgozó osztályok és rétegek) demokratikus diktatúrájának létrehozása. A második lépés a szocializmus (a kommunizmus alsó fokának) megvalósítása, amelyben mindenki képességei szerint dolgozik, és munkája szerint részesül a közös munka eredményeiből. A munka életszükségletté válásával lehetővé válik a kommunizmus felső fokának megvalósítása, amelyben a hatalmi rendszer, az állam elhal, és mindenki szükséglete szerint részesül a közösen megtermelt javakból. A forradalom előkészítésének, megvívásának, a szocializmushoz, a kommunizmushoz vezető utak kitzűzésének és megvalósításának vezető ereje a proletariátus, a forradalmi munkásosztály élcsapata, a kommunista párt.

(6) Napnál világosabb, hogy sem az élcsapat, még kevésbé az élcsapat vezetősége nem különülhet el létrehozójától, a forradalmi munkásosztálytól, a dolgozó tömegektől. A munkásosztálytól elkülönült politikai elit létrejött, az egyes személyek körüli kultusz kialakulása mélységesen idegen a proletariátus forradalmi demokratikus diktatúrájától. A történelmi tapasztalat arra tanít, hogy a hatalom gyakorlásának eme zsákutcáját el kell kerülni, ezt a veszélyt egy pillanatra sem szabad figyelmen kívül hagyni. *„A munkáshatalom szilárdsága azon múlik, hogy van-e olyan tömegmozgalom, amely hatékonyan harcol az ésszerű, gazdaságos munkaszervezésért, a teljesítmény szerinti elosztásért, a lobbik és maffiák, a sógorkomaság, korrupció, lopás, pazarlás és mindenfajta érdemtelenül szerzett kiváltság ellen. Legjobb módja ennek a védelemnek a tömegek mozgósítása az önvédelemre, az államgépezet, a gazdasági vezetők, az egész társadalmi élet ellenőrzésére, az állam és a társadalom elkülönültségének csökkentésére.”* (R.E.)

(7) A szocialista forradalom győzelme, a munkáshatalom létrejötte és a megvalósult szocializmus közötti átmeneti korszakban meg kell küzdeni a kapitalizmus terhes örökségével. Ennek az összetett,

bonyolult, végzetesen ellentmondásos feladatnak a folyamatos, forradalmi teljesítése a legnagyobb kihívás, amellyel a társadalomnak valaha is szembe kellett néznie. A tőkés körülmények között a munka gyötrelme, hogyan is lesz akkor ebből becsület és dicsőség dolga? A tőkés kizsákmányolás helyett miként valósul meg a munka szerinti elosztás szocialista elve? A tőkés árutermelő viszonyokat jellemző értéktörvényt miként váltja fel a tervszerű arányos fejlődés törvénye? A kapitalizmustól örökölt polgári tudat hogyan alakulhat át szocialista társadalmi tudattá, miközben a kapitalista környezet (amíg létezik) a tudat konzerválására törekszik? Megannyi súlyos kérdés! A nem adekvát válasz a kapitalizmus (a kapitalista tudat) továbbélését, a kapitalista restauráció fokozódó veszélyét vetíti előre. A „ki kit győz le” kérdésére szinte a nap minden percében kell keresni a választ. *„A munkáshatalmat nem elég egyszerű megszerezni: a tömegeknek kell nap nap után, újra meg újra meghódítaniuk, saját általános érdekeik képviselőivé, harci eszközévé tenniük, a szocialista államnak a léte függ attól, hogy sikerül-e a demokratikus tömegmozgalom szervévé válnia.”* (R.E.)

(8) *„Csak ez az újfajta osztályharc, a marxista értelemben vett állandó, permanens forradalom szoríthatja vissza az átmeneti korszakban a polgári tendenciákat, képezheti ki a tömegeket saját objektív érdekeik felismerésére és érvényesítésére, a köztulajdonosi magatartásra.”* (R.E.) A proletariátus forradalmi demokratikus diktatúrája által vezetett osztályharc - az árúviszonyok, a pénz átmeneti fennmaradása, a tömegellenőrzésen alapuló forradalmi demokratikus diktatúra védelme, a „ki kit győz le” alapkérdés eldőlése értelmében - a szocializmus győzelemének kivívásáig élesedik.

Budapest, 2012. szeptember 1.

Marx Károly Társaság

Rozsnyai Ervin

Szendvics

Ez volt az életem:
két karéj fasizmus között
egy vékony szelet sült hús.
Az is odakozmált.

A Marx Károly Társaság vezetőségének levele a tagsághoz, a DIALEKTIKA előfizetőihez és a szimpatizánsokhoz

Őrizzük a lángot, az eszmét. Kiállunk a dolgozó emberek, a termelőeszközöktől megfosztott munkásosztály, a kapitalizmus által meggyötört túlnyomó többség igazsága mellett. Tudjuk, hogy a munkásmozgalom vereségének, apályának időszakában is történelmi felelőségünk a marxista tudományosság védelme és terjesztése. És tisztában vagyunk vele, hogy még jobban össze kell tartanunk most, amikor elvesztettük a nemzetközileg is kiemelkedő jelentőségű teoretikus, elnökünket.

Új időszak kezdődik Társaságunk életében. Olyan változások várnak ránk, melyeknek Rozsnyai Ervin minden elemét ismerte és jóváhagyta.

A DIALEKTIKA – anyagi lehetőségeink szűkössége és az előállítás, terjesztés drágulása miatt – nyomtatásban most jelenik meg utoljára. E lapszámot mintegy 500 elvtársunknak névre szólóan postázzuk, mindenkinek, aki az elmúlt években kapcsolatban állt Társaságunkkal. A tagságra vonatkozó kimutatásaink nem lehettek, így nem is maradhattak naprakészek, ezért a postázás során előfordulhatnak tévedések. Megeshet, hogy már időközben elhunyt korábbi tagunknak küldünk lapszámot, esetleg, hogy pontatlanul címezzük a borítékot. Mindenkitől megértést kérünk, és elnézést a családtagoktól.

A DIALEKTIKÁT ezentúl elektronikus formában adjuk közre. Ezzel egyben alkalmazkodunk a XXI. század információs világához, a fiatalok igényeihez. Ha akarjuk, ha nem, az elektronizált társadalom terjedésének útján járunk, s ennek hatása alól az idősebb nemzedék sem tudja kivonni magát. Azzal számolunk, hogy korosabb tagjaink, ha nem is használnak rendszeresen számítógépet, családtagjaik, ismerőseik segítségével olvasni fogják vagy akár ki is nyomtatják a DIALEKTIKÁT *a Marx Károly*

Társaság nemrég született új internetes oldaláról: www.dialektika.hu. Ugyanitt olvashatók a Dialektika 2004 óta megjelent számai is. Terveink szerint a DIALEKTIKA szerkesztési hagyományait megőrizzük, minél több új, első közléses cikkel, elemzéssel szeretnénk jelentkezni. Máshol nem olvasható hírekkel, tudományos írásokkal kívánjuk bővíteni Társaságunk internetes oldalának tartalmát. Honlapunkon tehát nemcsak a DIALEKTIKÁT lesz érdemes olvasgatni.

Az új terjesztési módszerre való áttérést az utolsó nyomtatott újság kiadásával indítjuk el, s ehhez csekket is mellékelünk. Kérünk mindenkit, hogy befizetésével járuljon hozzá a Marx Károly Társaság fennmaradásához. *A tagdíj* idei Közgyűlésünk határozata értelmében – kivételes szociális indoktól eltekintve – 2500 forint maradt egy évre. Számlaszámunk (OTP számla: 11711041-20859590) megtekinthető internetes oldalunkon, valamint a DIALEKTIKA minden számának utolsó oldalán is. Az OTP-ben közvetlenül befizetett tagdíjnak nincs átutalási költsége! A legújabban kivetett pénzforgalmi adó hatását pedig azzal lehet mérsékelni, ha az, akinek módja van rá, a pénztárba történő személyes befizetést választja. Erre minden hónap harmadik péntekjén, a rendszeres Fórumokon van lehetőség, vagy esetleg személyes egyeztetés alapján intézhető.

Egyúttal mozgalmat indítottunk: *kérjük, hogy aki teheti, havi 500–2000 forint nagyságrendű rendszeres befize-*

téssel (akár állandó banki átutalással) segítse Társaságunkat a helyiség használati díjának kifizetésében, kiadványok megjelenítésében, konferenciák rendezésében stb.

Megkezdjük **tagsági listánk megújítását**. Mindenkit kérünk, hogy a mellékelt **Nyilatkozat** kitöltésével segítse elő nyilvántartásunk aktuálisra tételét. Az űrlapon jelzett címre visszajuttatott Nyilatkozat egyértelműen tartalmazza majd a Társaságunkhoz való tartozás formáját is (tag vagy külső támogató kíván-e lenni). Aki még nem szerepel **az MKT internetes információs listáján**, és van e-mail címe, azt is feltétlenül tüntesse fel! Ezzel részesévé válik annak az információs vérkeringésnek, amelyen keresztül szinte naponta küldünk *híreket* az MKT programjairól, a baloldali rendezvényekről, továbbá szemelvényeket a nemzetközi sajtó írásaiból, amelyeket mi a legérdekesebbeknek tartunk.

A Marx Károly Társaság él, folytatja húsz évvel ezelőtt megkezdett tevékenységét. Az ősz folyamán Rozsnyai Ervin elméleti munkásságának felidézése céljából konferenciát rendezünk. Havonta, mint eddig is, vitafórumot tartunk központi helyiségünkben. Az elméleti munkát műhelyvitákkal segítjük.

Mellékelve: befizetési csekk és Nyilatkozat

Az MKT vezetősége nevében:

Tenner György elnök

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszaki lapja

Felelős kiadó: a Társaság elnöke

Szerkesztőség: 1023 Bp. Zsigmond tér 8.

Tel.: +36-20-4970590

Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság

OTP számla: 11711041-20859590

Nytsz.: 75/763/1997

Internet: www.dialektika.hu

Felelős szerkesztő: Tenner György

Nyomás: Vasas-Köz Kft. Budapest